

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД
«ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО»
ФАКУЛЬТЕТ ДОШКІЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ ТА ПСИХОЛОГІЇ
КАФЕДРА ДОШКІЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ
НАУКОВА ЛАБОРАТОРІЯ «ПЕДАГОГІЧНІ ОСНОВИ ПРОФЕСІЙНОЇ
ПІДГОТОВКИ ВИХОВАТЕЛІВ»
НАУКОВЕ ТОВАРИСТВО СТУДЕНТІВ, АСПІРАНТІВ, ДОКТОРАНТІВ І
МОЛОДИХ ВЧЕНИХ

ОСВІТА МАЙБУТНЬОГО: СТРАТЕГІЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ ТА НАЦІОНАЛЬНОМУ КОНТЕКСТАХ

збірник матеріалів Всеукраїнської науково-практичної
конференції молодих учених

Одеса
Видавець Букаєв Вадим Вікторович
2026

DOI: <https://doi.org/10.24195/FutureEducation2026>

УДК 37:502.131.1

О-72

Рекомендовано до друку Вченою Радою
Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»
(протокол № 14 від 28.05.2026 року)

Матеріали друкуються в авторському варіанті

Освіта майбутнього: стратегія сталого розвитку в
О-72 європейському та національному контекстах : збірник
матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції
молодих учених. Одеса : Видавець Букаєв Вадим Вікторович,
2026. 110 с.

УДК 37:502.131.1

©ДЕРЖАВНИЙ ЗАКЛАД
«ПІВДЕННОУКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ
ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ К. Д. УШИНСЬКОГО», 2026

*Олена Альбертівна Кудрявцева,
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри дошкільної педагогіки,
Руслана Олександрівна Лігуша,
студентка факультету дошкільної педагогіки та психології,
Державний заклад «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»,
вул. Старопортофранківська, 26, м. Одеса*

ОПТИМІЗАЦІЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО РОЗВИТКУ ДІТЕЙ П'ЯТОГО РОКУ ЖИТТЯ ЗАСОБАМИ ТЕХНОЛОГІЇ МАКАТО ШИЧІДА

Інтелектуальний розвиток дітей дошкільного віку є однією з найважливіших складових їхнього загального розвитку, оскільки саме в цей період закладаються основи мислення, пізнавальної активності та здатності до навчання. Дошкільний вік вважається найбільш сприятливим для формування інтелектуальних здібностей, адже мозок дитини активно розвивається, а її пізнавальна діяльність характеризується високою допитливістю та відкритістю до нових знань.

Інтелектуальний розвиток дітей дошкільного віку є необхідною умовою гармонійного формування особистості. Він забезпечує підготовку до подальшого навчання, сприяє розвитку пізнавальних процесів, формує самостійність мислення та закладає основу для успішного розвитку дитини в майбутньому.

Інтелектуальний розвиток дітей дошкільного віку досліджували наступні науковці: В. Алексеенко, С. Береза, О. Брянка, О. Булгакова, О. Гевко, І. Дичківська, І. Карабаєва, Т. Надім'янова, А. Пасічник, Т. Яценко та інші.

Мета статті: теоретично обґрунтувати сутність інтелектуального розвитку у дітей п'ятого року життя; експериментально перевірити ефективність використання технології Макато Шичіда в інтелектуальному розвитку дітей п'ятого року життя.

За Б. Шуцзоань інтелектуальний розвиток дошкільнят – це складний і багатогранний процес, який охоплює формування та вдосконалення пізнавальних здібностей, емоційно-вольової сфери та особистості дитини в період від 3 до 6-7 років [6].

Т. Пантюк, А. Бровдій підтримують думку, що інтелектуальний розвиток – здатність цілеспрямовано діяти, раціонально міркувати й ефективно взаємодіяти з навколишнім світом [2].

Л. Іщенко акцентує, що когнітивна активність, являючи собою здатність до розумового сприйняття та переробки зовнішньої інформації,

проявляється через сукупність психічних процесів (сприйняття, увага, пам'ять, мислення, уява, мова, емоції) та психічних станів (переконання, бажання, наміри) особистості [1].

Ранній розвиток інтелекту стимулює творчі здібності та формує інтерес до пізнання світу. Дитина починає ставити запитання, шукати відповіді, експериментувати та проявляти ініціативу у різних видах діяльності.

І. Слишай, Т. Марєєва зазначають, що дидактичні ігри є ефективним засобом інтелектуального розвитку дітей дошкільного віку. Вони сприяють розвитку логічного мислення, уваги, пам'яті та розумових здібностей. Таким чином, дидактичні ігри забезпечують глибоке та цікаве навчання [4].

О. Шинкарук, Н. Чижевська, С. Федорчук, С. Шутова стверджують, що впровадження гри в шашки в освітній процес дітей п'ятого року життя дозволить розвивати когнітивні здібності, здійснювати гармонійний розвиток, ефективніше готувати дошкільника до навчання та виявляти найбільш здібних до подальших занять інтелектуальними видами спорту [5].

О. Прохоров, Л. Афандієва вважають доречним використовувати шахи під час інтелектуального розвитку дітей дошкільного віку. Вони вважають їх ефективним засобом, оскільки вони формують у дошкільників уважність, допомагають краще розмірковувати, аналізувати і порівнювати, узагальнювати, виділяти суттєві ознаки предметів, розвинути пізнавальну активність [3].

Для інтелектуального розвитку дітей п'ятого року життя доцільними можуть бути заняття з елементами технології Макато Шичіда, що включають логічні вправи, цікаві завдання, дидактичні ігри, адже це підвищить цікавість та інтерес дітей до розумової діяльності.

Базою дослідження був ЗДО № 304 «Ясла-садок» м. Одеса, в експерименті приймали участь 50 дітей п'ятого року життя.

Показниками інтелектуального розвитку дітей п'ятого року життя є:

1. обсяг знань про предметний світ,
2. обсяг знань про рідний край,
3. обсяг знань про природу,
4. уміння запам'ятовувати,
5. уміння порівнювати,
6. уміння класифікувати,
7. уміння встановлювати зв'язок між причиною та наслідком,
8. уміння групувати за характерною ознакою,
9. наявність стійкої уваги,
10. уміння уявляти та фантазувати,
11. бажання досліджувати світ,
12. інтерес до нових знань,
13. мотивація докласти максимум зусиль для досягнення результату.

Для визначених показників було розроблено шкалу оцінювання: 1 бал – показник розвинено недостатньо; 2 бали – показник розвинено частково; 3 бали – показник діагностується в повному обсязі. Система

оцінювання показників: високий рівень (39-27 балів), середній рівень (26-14 балів), низький рівень (13-1 балів).

До високого рівня інтелектуального розвитку відносимо дітей дітей п'ятого року життя, у яких повний обсяг знань про предметний світ, про рідний край, про природу. Діти вміють правильно та самостійно встановлювати зв'язок між причиною та наслідком, групувати за характерною ознакою, мають стійку увагу, вміють добре уявляти та фантазувати. Діти проявляють велике бажання досліджувати світ, мають стійкий інтерес до нових знань, велику мотивацію докласти максимум зусиль для досягнення результату.

До середнього рівня інтелектуального розвитку відносимо дітей дітей п'ятого року життя, у яких достатній обсяг знань про предметний світ, про рідний край, про природу. Діти вміють з допомогою дорослих встановлювати зв'язок між причиною та наслідком, групувати за характерною ознакою, мають стійку увагу, але іноді можуть відволікатися, вміють уявляти та фантазувати. Діти проявляють бажання досліджувати світ, мають інтерес до нових знань, мотивацію докласти максимум зусиль для досягнення результату.

До низького рівня інтелектуального розвитку відносимо дітей дітей п'ятого року життя, у яких обмежений обсяг знань про предметний світ, про рідний край, про природу. Діти майже не вміють встановлювати зв'язок між причиною та наслідком, групувати за характерною ознакою, мають нестійку увагу, часто можуть відволікатися, майже не вміють уявляти та фантазувати. Діти майже не проявляють бажання досліджувати світ, мають нестійкий інтерес до нових знань, майже не мають мотивацію докласти максимум зусиль для досягнення результату.

Для визначення ступеню прояву показників й діагностики рівнів інтелектуального розвитку у дітей п'ятого року життя були розроблені такі діагностувальні методики: діагностувальна бесіда «Що я знаю про довкілля?», діагностувальні дидактичні ігри «Тварини Теремка» та «На воді, в повітрі, на землі», діагностувальна дидактична вправа «Дикі та свійські тварини», діагностувальна дидактична гра «Посуд», діагностувальна дидактична гра «Ведмідь та котик», діагностувальні вправи «Уяви себе ...», «Що зникло?», спостереження за вільною діяльністю дітей.

Результати констатувального експерименту з визначення рівнів інтелектуального розвитку у дітей п'ятого року життя: у групі «Квіточки» з високим рівнем інтелектуального розвитку – 8 дітей (32%); з середнім рівнем – 7 дітей (28%); з низьким рівнем 10 дітей (40%). У групі «Метелики» з високим рівнем інтелектуального розвитку – 9 дітей (36%); з середнім рівнем – 8 дітей (32%); з низьким рівнем 8 дітей (32%).

Аналізуючи результати констатувального етапу педагогічного експерименту можна зазначити, що в групі «Квіточки» менше дітей п'ятого

року життя з високим та середнім рівнями інтелектуального розвитку, а з низьким рівнем інтелектуального розвитку більше, тому група «Квіточки» буде експериментальною, а група «Метелики» буде контрольною, адже в цій групі більше дітей з високим та середнім рівнями інтелектуального розвитку, а з низьким рівнем інтелектуального розвитку – менше.

З метою підвищення інтелектуального розвитку у дітей п'ятого року життя було розроблено систему занять з елементами технології Макато Шичіда: «Країна Уявілія», «Загадкові мандали», «Світ абсурдних історій», «Чарівні картинки», «Маленькі дослідники», «Дивовижний світ природи», «Засоби транспорту» та інші. На всіх заняттях використовувалися дихальні вправи, вправа «Куля енергії», вправа «Навіювання» за технологією М. Шичіда.

Результати контрольного експерименту з визначення рівнів інтелектуального розвитку у дітей п'ятого року життя: у групі «Квіточки» з високим рівнем інтелектуального розвитку – 12 дітей (48%); з середнім рівнем – 10 дітей (40%); з низьким рівнем 3 дітей (12%). У групі «Метелики» з високим рівнем інтелектуального розвитку – 9 дітей (36%); з середнім рівнем – 9 дітей (36%); з низьким рівнем 7 дітей (28%).

Найкращі результати отримано в експериментальній групі «Квіточки» (суттєво знизився низький рівень, зріс високий та середній), в контрольній групі присутні незначні зміни. За отриманими результатами контрольного експерименту педагогічного дослідження можна зробити висновок, що технологія Макато Шичіда виявилась результативною під час інтелектуального розвитку у дітей п'ятого року життя, ефективно сприяла формуванню в дітей навичок, умінь, підвищенню обсягу знань, розвитку інтересу та бажання стосовно цієї теми цілком.

Перспективою дослідження вважаємо розробку педагогічних умов інтелектуального розвитку дітей п'ятого року життя.

ЛІТЕРАТУРА

1. Іщенко Л. В. Когнітивний розвиток дитини в умовах природного середовища. *Освітнє середовище просто неба для дітей: досвід досліджень і відкриттів у європейській та українській практиці*: монографія / за ред. К. Колесник, І. Стахової, Н. Пахальчук, Т. Коваль, Л. Іщенко, О. Жовнич. Вінниця: ТВОРИ, 2025. С. 41–78.

2. Пантюк Т., Бровдій А. Підготовка вихователів до реалізації завдань інтелектуального розвитку дитини. *Пріоритетні напрями модернізації освіти: досвід, реалії, перспективи*: збірник наукових праць Всеукраїнської науково-практичної конференції, 7–8 квітня 2022 р. / за ред. М. Чепіль, А. Федорович. Дрогобич: РВВ ДДПУ імені Івана Франка, 2022. С. 77–80.

3. Прохоров О., Афандієва Л. Шахи – як можливий засіб інтелектуального розвитку дітей дошкільного віку. *Розвиток науки та освіти в умовах глобалізації*: матеріали II Міжнародної науковопрактичної конференції, 10 жовтня 2025 р. Чернігів: Research Europe, 2025. С. 165–167.
4. Слишай І. О., Мареева Т. В. Розвиток розумових здібностей дошкільників засобом дидактичних ігор. *Scientific Problems and Options for Their Solution: IX International scientific and practical conference, February 7-9, 2024*. Bucharest, Romania: International Scientific Unity, 2024. С. 224–226.
5. Шинкарук О. А., Чижевська Н. В., Федорчук С. В., Шутова С. Є. Інноваційні підходи до розвитку когнітивних здібностей дітей дошкільного віку засобами інтелектуальних видів спорту (на прикладі шашок). *Інноваційні та інформаційні технології у фізичній культурі, спорті, фізичній терапії та ерготерапії*: матеріали III Всеукр. електронної науково-практ. конф. з міжнародною участю, 8 квітня, 2020. Київ: НУФВСУ, 2020. С. 41–42.
6. Шуцзюань Б. Визначення суті поняття «інтелектуальний розвиток дошкільників» у китайській науковій думці. *Наумовські читання*: матеріали XXI Всеукр. наук.-метод. конф. здобувачів вищ. освіти та молод. вчених, присвяч. 100-річчю до дня народж. І. О. Наумова, 23–24 листоп. 2023 р. / за заг. ред. О. А. Жерновникової. Харків: Харків. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди, 2024. С. 538–539.

ЗМІСТ

Oleksii Lystopad EUROPEAN EDUCATIONAL POLICY ON SUSTAINABLE DEVELOPMENT AS A BENCHMARK FOR THE MODERNIZATION OF UKRAINE'S NATIONAL EDUCATION SYSTEM.....	3
Гуданич Н. М. РОЗВИТОК ПІЗНАВАЛЬНОЇ ІНІЦІАТИВНОСТІ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ У ПРОЦЕСІ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В ЗДО.....	7
Листопад Н. Л. ВНУТРІШНЯ СИСТЕМА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ: ПЕРЕВІРКА ВАЛІДНОСТІ ТА НАДІЙНОСТІ ДІАГНОСТИЧНИХ ІНСТРУМЕНТІВ.....	10
Мардарова І. К. ПЕДАГОГІЧНІ СТРАТЕГІЇ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ТА БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ У СВІТЛІ ІДЕЙ Я. А. КОМЕНСЬКОГО.....	14
Савченкова М. В. SOFT SKILLS ТА КРИТИЧНЕ МИСЛЕННЯ У ФАХОВІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ.....	19
Дончак Т. А. ЕМОЦІЙНИЙ ІНТЕЛЕКТ ДИТИНИ ПЕРЕДШКІЛЬНОГО ВІКУ ЯК ВАЖЛИВИЙ ПОКАЗНИК ЇЇ ГОТОВНОСТІ ДО НАВЧАННЯ В НУШ.....	23
Колода Ю. Б. СТЕАМ-ТЕХНОЛОГІЇ У ПРАКТИЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ.....	26
Кудрявцева О. А., Бузлаєва А. О. ФОРМУВАННЯ УЯВЛЕНЬ ПРО ПЛАНЕТУ ЗЕМЛЯ У СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ ЗАСОБАМИ ТЕХНОЛОГІЇ РЕДЖІО ЕМІЛІЯ.....	31
Кудрявцева О. А., Лігуша Р. О. ОПТИМІЗАЦІЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО РОЗВИТКУ ДІТЕЙ П'ЯТОГО РОКУ ЖИТТЯ ЗАСОБАМИ ТЕХНОЛОГІЇ МАКАТО ШИЧІДА.....	36
Кудрявцева О. А., Єремєєва А. О. ВИХОВАННЯ САМОСТІЙНОСТІ ТА ІНІЦІАТИВНОСТІ У МОЛОДШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ ПІД ЧАС САМООБСЛУГОВУЮЧОЇ ПРАЦІ.....	41